

FRANSE VERZAMELING DRUKWERK

Wat is een nieuwe wind in het Frans? Het Frans is een taal met een rijk verleden. Het Frans is een taal die de wereld heeft leren kennen. Het Frans is een taal die de wereld heeft leren kennen. Het Frans is een taal die de wereld heeft leren kennen.

VERBODEN

Tentoonstelling 'Jan Cremer' is een herneming van een tentoonstelling in het Frans Masereelcentrum (FMC) in 1976. Jan Cremer

drukwerk. René Franken, eigenaar van het Antwerpse boekenantiquariaat Demian, maakt een selectie van boeken, foto's, platen en krantenknipsels. Daaruit blijkt dat de communicatie over iemand als Cremer even belangrijk is als zijn werk zelf, wat wijst op de dubbele rol van drukwerk. Het FMC voegt daar vanuit zijn collectie 'Hollandse landschappen' aan toe. Verderop hangen de houtsnedes van de maatschappelijk geëngageerde graficus Frans Masereel. Dat zorgt voor de overgang naar 'Multiplier', het tweede en boeiendste deel van de tentoonstelling. Daar vormt de rebelse houding van Cremer het vertrekpunt. Hoe schop je als kunstenaar tegen maatschappelijke evoluties en hoe leg je mechanismen bloot zonder daarom een politiek standpunt in te nemen?

De uitnodiging van 'Multiplier' trekt mijn aandacht. De gebruikte kleuren en vormgeving zijn ongewoon in de beeldende kunstsector. "Veel mensen vinden hem lelijk", lacht Sofie Dederen. "We hebben bewust voor dit design gekozen en er geen namen op gezet. Het zijn mechanismen die de aantrekkingskracht vergroten en het toont

Betsy Bickle, 'Hell Money', 2016

het belang aan van grafische vormgeving voor de dubbele functie van drukwerk. Deze tentoonstelling be vraagt mechanismen en onderzoekt de rol van drukwerk, vandaar dat we ook in ons grafisch ontwerp consequent zijn."

"De titel 'Multiplier' verwijst naar het reproduceerbare en vermenigvuldigen van beelden", aldus Dederen. "Multiplier is ook een economische term uit de jaren vijftig. Je kan het lezen als kanttekening bij de recente politieke aanpak om de culturele sector te subsidiëren".

Hier volgt slechts een greep uit de gepresenteerde werken. Anne-Mie Van Kerckhoven kon niet ontbreken met haar analyse van de vrouw, zoals voorgesteld in de media, vertaald in analoge en digitale druktechnieken. Vroeger zorgden druktechnieken voor de verspreiding van beelden, nu

een overzichtstentoonstelling is. In de jaren zestig en zeventig werden performances amper gedocumenteerd. Het 'Kalenderproject' (2009) van Benjamin Verdonck is daarentegen nauwgezet vastgelegd met foto's en documentatie. Van La Maîtrise hangen er hemden met bekende figuren op. Dat verwijst naar een nieuw fenomeen: veel zaken zijn een editie. Een knappe zeefdruk van een diamant blijkt van Andy Warhol. Hij kwam met een nieuwe benadering van grafiek en verhiel zeefdruk, wat toen een veel gebruikt industrieel product was, tot onbetaalbare kunst. Dirk Elst, specialist in literatuur uit de jaren zestig, draagt bij met een eigen invulling. Hij brengt onder meer werk van Buster Keaton en politiek getint werk van Saskia De Jong en Peter Terryn.

Het ene werk vraagt al om meer uitleg dan het andere, maar een audiogids biedt hulp en het geheel geeft een brede, frisse kijk op het printmedium.

Tentoonstelling 'Jan Cremer' en 'Multiplier' tot 30 april 2017 in Frans Masereel Centrum, Masereeldijk 5, Kasterlee. Open ma-vr van 10-17 u. en het laatste weekend van de maand. www.fransmasereelcentrum.be

EUROPA I. 28' CULTUURCENTRUM STROMBEEK

VAN HARTE WELKOM

Tentoonstelling 'EUtopia I', voorgrond: Abdalla Omari, 'Angela', 2016 uit de reeks 'The Vulnerability Series' © Foto: Sophie Nuytten

Pienter dwarssliggen, dat leert het Cultuurcentrum Strombeek gelukkig niet af. 'EUtopia', een jaarproject over Europa, trapt af met '28'. De titel slaat op het aantal lidstaten van de Europese Unie en het aantal kunstenaars. Maar ze zijn niet uit de EU geplukt, nee. Ze komen uit andere landen en zijn bij ons aangespoeld. Een mengelmoes van talent, een hoekje met werk uit de S.M.A.K.-collectie en het hele jaar een buitengewoon project van Christoph Fink.

Christine VUEGEN

Museumcultuur Strombeek/Gent, het verbond met het S.M.A.K., begint aan een nieuwe periode van vijf jaar. Voortaan wordt er elk jaar een thema uitgediept. 'EUtopia' neemt in 2017 Europa onder de loep. Dat er iets schort, daar hoeft geen tekening bij. In plaats van te leuteren over de Europese gedachte wordt een statement gemaakt door kunstenaars op te trommelen die afkomstig zijn van buiten de EU en bij ons zijn neergestreken. Zo duwt de tentoonstelling de oogkleppen opzij, of prikt er op zijn minst gaatjes in.

Ongevoelbaar hoeveel buitenlandse kunstenaars in België vertoeven. Vaak heb je er nooit van gehoord, ook omdat ze meestal jong zijn. Hm, Europa is toch wel weinig Europees. "In 1958 had je hier vlakbij de Wereldtentoonstelling. Dit hier is een kleine versie van zo'n wereldexpo. Europa wordt bekeken door niet-Europese ogen. In maart opent een solo van de Amerikaan John Knight", onthult curator Luk Lambrecht. Zoveel kunstenaars, alles bij elkaar ruim 35, het is een ongebruikelijke ratjetoe in het cultuurcentrum. Sympathiek, en gastvrij. Iets te gastvrij? Niet alles oogt even talentrijk, maar op één werk kan je niemand afrekenen. De kunstenaars werden getipt door onder andere Wiels. En dankzij de scenografie van de jonge architect (en H ART-medewerker) Louis De Mey werd het geen zootje. 'Europaria' van Christoph Fink is het meest wijdvertakte project. Het is haast oosterse kalligrafie, die cirkel met elegante zwarte lijnen. Potloodnotities verklappen dat het de route is van vijf vliegtuigen naar verre oorden. Toen ze boven hem vlogen, volgde hij ze via het internet. Daarnaast hangt een ongeziene wereldgeschiedenis met een tijdlijn. "Het doel is de deconstructie van het idee van het modernisme, dat is die vorm van een harde kaas. We zitten nu op wat ik het

MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN SURREALISME, EEN LEVENSVISIE

Ja verdorie, Arthur Cravan. Dat zou toch mooi zijn als het Museum Boijmans Van Beuningen zou lukken om hem ten tonele te voeren in de grote tentoonstelling over surrealisme die er in februari opent. Cravan, of een van die andere levenskunstenaars uit het Interbellum. Een portret van Cravan door tijdgenoot Francis Picabia (uit 1923, als Cravan al een paar jaar vermist is) is alvast te zien in de previewtentoonstelling, twee zalen, ingericht ter opwarming. Als bokser, oplichter, dichter, schilder en kunstcriticus trok Cravan door Europa en de VS, maakte vrienden (Duchamp, Trotsky) en vijanden, werd gearresteerd toen hij zich uitkleedde tijdens de openingspeech bij de Dada-tentoonstelling waar Duchamps urinoir geweigerd was. Ook dat, zo'n leven vol incidenten en buiten de gebaande paden, hoort bij het surrealisme.

Want veel mensen zien het surrealisme als synoniem met een bepaalde schilderkunst, maar het was bovendien ook een levensvisie: luisteren naar je instincten, impulsen, onderbewuste. Het was de tijd van Freud, een wereldoorlog, dat vroeg om een nieuwe kijk. Surrealisme belichaamde

was zo invloedrijk dat het surrealisme een nieuw basisbegrip werd: synoniem met onwerkelijkheden, gekte, absurditeit, fantasie. Meer dus dan de schilderkunst zelf.

Gavin Turk, 'Oscar', 1999, © the artist, courtesy Ben Brown Fine Arts, London © foto Andy Keate

Dat verhaal etaleren wordt een uitdaging voor het museum, dat verschillende schilderijen in de collectie heeft, van Dali, Magritte, Picabia. Maar, dat deze kleine opwarmtentoonstelling 'Surrealism and Beyond' al verschillende van zulke brede Cravan-waardige associaties oproept, is een goed voorteken. Hij is samengesteld door de Belgische gasteurator en kunstenaar Erich Weiss. Die koos enkele bekende en minder bekende Surrealisten, en combineerde die met hedendaagse uitlopers - vandaar de 'and Beyond'. Zoals een fotoserie van de in Nederland weinig bekende Brusselaar Paul Nougé, 'La Subversion

'techno-euforisch plateau' noem. Daar moeten we vanaf. Politieke thema's en bewust positie innemen, heel ver gaan daarin, ik vind dat het bijna taboe is in de hedendaagse kunst", vertelt Fink enthousiast. Onder meer Mesopotamië en China zijn al uitgewerkt en zijn eigen reizen gaan nog infiltreren. De titel knipoogt naar 'Europaras' van Cage, een deconstructie van Europese opera's, en het verwijst naar de 'songlines' van Aboriginals over hun levensweg. Mooi hoe het eurocentrisme wordt ondermijnd. En zijn dat geen 'europaria's' in de expositie?

Niet dat er geen vertrouwde namen zijn. De Zwitser Beat Streuli uit Brussel schopt tegen vooroordelen met wandgrote foto's van hippe jongeren in Kuala Lumpur, al dan niet met hoofddoek. Pascale Marthine Tayou komt aanzetten met 'Paradis(e)', een draaiende paal vol kleurpotloden. Ook nieuw is het tekstwerk van Mekhitar Garabedian, twee zinnen uit een film, en toch droom je van Oostende en Hamburg.

Veel verplaatsingen ook: "Een migratieachtergrond, dat neem je mee in je werk", verklaart Meggy Rustamova. Zij neemt ons met haar stem en blauwe lichtfoto's mee in een vliegtuig. Opmerkelijk werk is er genoeg, alleszins. De Syriër Abdalla Omari, een vluchteling die onlangs asiël kreeg, presenteert een knap schilderij van Angela Merkel ('Willkommenskultur'-kopstuk) als hulpeloze boerin bij een machtsstrijd van hanen. De gevluchte Iraakees Haider Jabbar, al bekend van zijn schrijvende aquarellen van hoofden, toont een schilderij van een aangetast schepsel. Enkele andere deelnemers zijn Aleksandra Chaushova, Kumi Oguro en Guy Woueté. In het kabinet met speeltafels van Meschac Gaba en meer S.M.A.K.-werken fluistert de neonslogan 'Justice' van Sam Durant dat er alsnog een soort protestmanifestatie aan de gang is.

'EUtopia I. 28' van Mc S/G tot 8 maart in Cultuurcentrum Strombeek, Gemeenteplein z/n, Strombeek-Bever. Open ma-za van 10-22 u., zo van 10-18 u. www.cestrombeek.be